

A nemzeti szabványosítás szerepe a műszaki tartalmú jogszabályok egyszerűsítésében

Az államigazgatás visszatérő, mondhatni örökzöld igénye a dereguláció, azaz a jogi szabályozás hatékonyságának növelése azáltal, hogy rendszeres felülvizsgálat alapján, hatályon kívül lehessen helyezni, illetőleg más normákkal kiváltani az egymásnak tartalmukban ellentmondó, felesleges és használhatatlan jogi előírásokat.

A műszaki tartalmú szabályozás területén szoros egymásrataltság van a jogalkotás és a nemzeti szabványosítás között. Már a rendszerváltást megelőzően, az állami szabványosítás időszakában jelentkezett a szabványosítás jogformáló szerepe, ugyanis akkor az állami szabvány szerepelt a jogalkotásról szóló törvényben, mint az állami irányítás egyéb jogi eszköze. Ebben a minőségében a szabvány kötelező normaként viselkedett, de lehetőség volt felmentést kérni a szabvány előírásai alól.

A rendszerváltást követően Magyarországon is megtörtént a szabványosítás európai típusú átalakítása, egy új szervezeti és intézményrendszer kialakítása, ami új alapokra helyezte a jogalkotás és a szabványosítás kapcsolatrendszerét.

A szabványok segítik a jogalkotást

A szabványosítás kiválóan alkalmas a jogalkotás segítésére. Visszatérő igény a jogalkotással szemben, hogy a jogszabályok legyenek közérthetőek, áttekinthetőek, rövidek és világosak, ne tartalmazzanak oda nem tartozó bonyolult kifejezéseket, mentesek legyenek a belső ellentmondásoktól. Ebben a tekintetben a szabványosítás hatékonyan tudja a jogalkotást segíteni, ha a jogszabályok támaszkodnak a nemzetközi és az európai szabványosítás eredményeire, megfelelően és kellő mértékben hivatkoznak a szabványokra, mentesítve a jogszabályokat a szabványokban foglaltakkal azonos előírások, jellemzők, követelmények, stb. beemelésétől, illetőleg felesleges megisméltetésétől. Ha a jogalkotók részéről is meg van a készség és az elhatározás a hatékony együttműködés kiépítésére, *ez az állami feladatok csökkenését hozza magával.*

A jogalkotást illetően sokszor megfogalmazódik az az igény, hogy a jogalkotók maguk is segítsenek eligazodni a jogszabályok útvesztőiben, megfelelő eszközökkel, útmutatókkal mozdítsák elő a sokszor bonyolult és nehezen értelmezhető jogszabályok megértését és végrehajtását. Ha a műszaki tartalmú jogszabályokból kivonhatóvá válnak azok az előírások, amelyeket a szabványok kellő módon és részletességgel tartalmaznak, akkor a jogszabályok érvényesülését segítő eszközrendszer a magyarázatokat, példákat tartalmazó útmutatók, gyűjteményes kiadványok megalkotása és összeállítása is könnyebbé válik. Ennek ugyancsak meg van az a pozitív következménye, hogy a jogszabályok az

alapvető követelményekre koncentrálhatnak, a jogszabályokhoz, azokkal egységes szerkezetben készített végrehajtást segítő eszközök *megkönnyítik a jogszabályok megfelelő értelmezését, betartását, segítik a megfelelő joggyakorlat kialakítását, és ritkábban vetődik fel a jogszabályok módosításának igénye is.*

Az MSZT-nek az elmúlt években sikerült a megfelelő érvrendszert kidolgoznia és egy sikeres pályázattal az állami irányító szervek figyelmét felkeltenie a szabványosítás eredményeinek hasznosítása iránt.

2007-2008. években az MSZT fenti törekvése meghallgatásra talált.

A **2142/2007. (VII. 27.) Korm. határozat** az Államreform Operatív Program 2007/2008. évi akciótervének **kiemelt projektjeként** hagyta jóvá a műszaki tartalmú jogszabályok egyszerűsítését. Ezt követően az Új Magyarország Fejlesztési Terv Államreform Operatív Program támogatási rendszeréhez benyújtott „Műszaki tartalmú jogszabályok egyszerűsítése, szabványok megismertetése” című ÁROP-2007/1.1.3-002 jelű projektjavaslatát a Közigazgatási Reform Programok Irányító Hatóságának vezetője támogatásra érdemesnek ítélte. A döntés alapján az MSZT a Közigazgatási Reform Programok Irányító Hatósága képviselőjében eljáró VÁTI Kht., mint Közreműködő Szervezettel a támogatási szerződést megkötötte.

A téma jelentőségére tekintettel érdemes röviden összefoglalni, hogy a műszaki szabályozás területén milyen európai és hazai előírások, elvek indokolják ennek a projektnek a támogatását, mik a végrehajtás tervezett lépési és mik a várható eredmények.

A szabványosítás szerepe az európai műszaki jogalkotásban

A Magyar Köztársaság már az Európai Unióval kötött Társulási Megállapodásban és további jogszabályokban, kormányprogramokban, határozatokban vállalta műszaki szabályozási rendszerünk közelítését az európai normákhoz. Ez az európai irányelvek honosítása mellett magába foglalja az európai szabványok teljes körének bevezetését a nemzeti szabványrendszerbe, továbbá a jogalkotás és a nemzeti szabványosítás kapcsolatrendszerének és működési mechanizmusának európaival azonos kialakítását is.

A harmonizációs folyamat alapját az Európai Unió Cannes-ban 1995. június 26-27-én tartott csúcsértekezletén elfogadott, a társult országoknak a közösség egységes belső piacára történő integrációját elősegítő **Fehér Könyv**be foglalt ajánlások kiadása jelentette, amely a szabványosítás szempontjából is fontos dokumentum volt. Ez jól szemlélteti a jogalkotás és a szabványosítás egymásrataltságát, egymást kiegészítő szerepét.

A Fehér Könyv külön pontban foglalkozott a szabványosítás szerepével. Ennek értelmében a szabványosítás kapcsolatot képez a szabályozó, a gyártó és az európai piac között, s ugyanakkor jellemző az Európai Unió gazdasági és műszaki környezetére. Az integráció sikeressége azon múlik, hogy mennyire sikerül a tagországok szabványrendszerait az Európai Unióbelivel összhangba hozni.

A szabványosítás sajátosságai között a szabályzatok kiadásával szemben az a legfontosabb, hogy a szabványosítás olyan folyamat, mely az érdekelt felek közmegegyezésén alapul, ellentétben a hatóságok által meghatározott központi diktátumokkal, ugyanakkor alkalmazásuk is a gazdasági szereplők önkéntességén múlik, szemben a hatóságok által kikényszerített végrehajtással – rögzítette a Fehér Könyv.

A dokumentum szerint **lényeges, hogy a jogszabályalkotók ne tekintsék a műszaki szabályzatok kiadását „egy fokkal jobbnak a szabványosításnál”**, hanem tekintsék ezeket tartalmilag és szándék szerint is különbözőknek, hogy a kötelező követelményeket önkéntes európai követelményekkel társuló, korlátok közé szorított jogi szabályozással cseréljék föl.

A Fehér Könyv hivatkozott ajánlásaiból megállapítható, hogy a *szabványosítás* az európai szabályozás elválaszthatatlan része, egyenértékű és sajátos eszközrendszerénél fogva sokszor hatékonyabb, mint a jogszabály, mert *számít a meggyőződésből fakadó, önkéntes jogkövetésre*. Ezt az előnyös tulajdonságot megalapozza a közmegegyezés, a széles körű támogatottság.

A szabványok fontosságát és hasznosságát ismerte fel az uniós szabályozásban a technikai harmonizáció területén az 1985-ben kidolgozott alapelv, az **új megközelítés** koncepciója.

Az EK Bizottságának „Completing the Internal Market” című, **COM(85) 310 final** számozású dokumentuma a gazdasági integráció fölgyorsítása és a kereskedelem műszaki akadályainak lebontása érdekében a jogharmonizáció *új megközelítését* irányozta elő. Ennek az új szabályozási stratégiának a szabványosításra vonatkoztatott hatásától azt lehetett remélni, hogy fölgyorsulnak a döntéshozatali eljárások és elkerülhetővé válik a közösségi szabályok egy további rétegének a nemzeti szabályok fölé helyezése. Az **új megközelítés** részletes szabályait a Tanács 1985. május 7-i határozata definiálta.¹

Az „új megközelítés” szabványosításra vonatkozó lényegét az alábbiak szerint lehet összefoglalni.

Az „új megközelítés” elve alapján álló európai szabályozás szerint a jogszabályok alapját képező európai irányelvek csak az alapvető biztonsági követelményeket írják elő, a megvalósítás módját az ún. harmonizált európai szabványokra bízzák. A harmonizált jelző mutatja, hogy a jogszabály és a szabvány között már a megalkotás szintjén megteremtették az összhangot. Amennyiben a szabványt önkéntesen alkalmazó betartja az ott rögzített követelményeket, terméke, eljárása

¹ Council Resolution of 7 May 1985 on a new approach to technical harmonization and standards. OJ C 136, 04/06/1985 P. 0001 - 0009

meg fog felelni a jogszabályi előírásoknak. Ha az alkalmazó választási szabadságával élve a szabványtól eltérő megoldást választ, ezt minden további nélkül megteheti, de viselni kénytelen annak költségeit, hogy igazolja terméke, eljárása jogszabálynak való megfelelését.

A szabályozás logikája olyan, hogy a szabványalkalmazó szinte automatikusan választja a műszakilag legmegfelelőbb költségkímélő szabványos megoldást, amely számára kézen fekvő, ha meg akar felelni a jogszabályi követelményeknek. Nincs szükség a szabvány kötelezővé tételére, mivel a szabvány előírásainak érvényesülése nem külső kötelezettségen, hanem önkéntes jogkövetésen folytán, saját meggyőződésen alapul, ami gazdasági előnyökkel is jár.

Aki a szabványt alkalmazza, az bízhat abban, illetőleg arról vélelmezhető, hogy a jogszabály által megkívánt módon jár el, a szabványtól eltérő egyéb, költségesebb, bár jogilag ugyancsak megengedett eljárásokkal szemben.

A harmonizált szabványokat az európai szabványügyi szervezetek a Közösség operatív vezető szervének, a Bizottságnak a megrendelése alapján dolgozzák ki. A harmonizált (mármint egy-egy irányelvhez kapcsolódóan harmonizált) szabványokat ugyanúgy kihirdetik az EU hivatalos lapjában, mint magukat az irányelveket. A több ezer harmonizált szabvány mintát ad a jogalkalmazók számára a jogszabályi előírások érvényesítéséhez, mentesítve egyben a jogalkotást a technikai részletek jogszabályba foglalásának kötelezettsége alól.

A Bizottság „Az európai politikák és jogszabályok keretében az európai szabványosítás szerepéről” című közleménye [**COM(2004) 674 final/végleges**] megállapítja, hogy az európai szabványosítás – az új megközelítésre (*New Approach*) vonatkozó jogszabályok megalapozása céljából – az áruk egységes piaca beteljesülésének sikeres és alapvető eszközének bizonyult. A Tanács az európai szabványosításról szóló, 2002. március 1-jei következtetéseiben megerősítette ezt a sikert. Kérte a Bizottságot, hogy vizsgálja meg, vajon az európai szabványok által az európai jogalkotásnak nyújtott támogatás kiterjeszhető lenne-e új politikai területekre az egységes piacra vonatkozó jogszabályokon túlmenően is.

Ebben az összefüggésben tartja szükségesnek hangsúlyozni a Bizottság közleménye, hogy **az „új megközelítés”** a jogalkotás olyan egyedi modelljének bizonyult, amellyel mind a közérdek (azaz a közegészség és közbiztonság védelme, valamint a fogyasztó- és környezetvédelem), mind a magánvállalkozások azon érdeke, hogy a vonatkozó „korszerűsítésnek” megfelelően szabványokat hozzon létre, megfelelő módon egyesíthető. **Rugalmasabb és nagyvonalúbb jogalkotási formákat tesz lehetővé olyan területeken, ahol máskülönben magának a jogalkotási aktusnak kellene minden részletet meghatároznia.**

A projekt kiemelt kezelésének jogi háttere

Lássuk milyen konkrét nemzetközi és hazai előírások teszik aktuálissá a projekt kiemelt támogatását.

A **WTO TBT**, aminek a Magyar Köztársaság is részese, előírja a kereskedelem műszaki akadályainak lebontását a nemzetközi áruforgalom akadálymentesítése érdekében. Ennek eszköze a műszaki tartalmú (jog)szabályok egyszerűsítése, vagyis a dereguláció. E nemzetközi szerződés szellemében írja elő az Európai Unió is az áruknak és a szolgáltatásoknak a tagállamokon belüli szabad áramlását (**EC Treaty – free movement of goods, free movement of services**), ami ismét előrevetíti a dereguláció nemzetközi kötelezettségvállaláson alapuló megvalósításának feladatát.

Az EU-ban a szabványosítás a Tanácsnak és a Bizottságnak a „jobb szabályozás” elvégzésére, a vállalkozások versenyképességének növelésére, és a kereskedelem akadályainak nemzetközi szinten történő felszámolására irányuló politikáinak szerves része. Az európai szabványosítás az áruk egységes piacának beteljesülése hatékony eszközének bizonyult. Ez olyan kívánnivalót hagy maga után, amely az európai szabványosításban érdekelt feleket érint, kezdve magával az *Európai Bizottsággal*, az *európai szabványügyi szervezetekkel*, a *nemzeti szabványügyi testületekkel*, a *nemzeti hatóságokkal*, *vállalkozásokkal*, egészen a szabványosításban érdekelt *kormányzaton kívüli szervekig*.²

A szabványosítási eljárás hatékonyá és átláthatóvá tétele nem kizárólagosan az európai szabványügyi szervezetek felelőssége, hanem a *tagállami kormányoké*, a *Bizottságé* és a *nemzeti szabványügyi szervezeteké* is, következésképp ez csak az említettek közös erőfeszítései eredményeként valósulhat meg. A szabványosítás hatékony, általánosan elfogadott és könnyen adaptálható kiegészítést tud biztosítani a jogalkotás számára, és bizonyos esetekben – feltéve, hogy világos jogszabályi keretek adtak – alternatívát nyújt a kötelező normákkal, jogszabályokkal szemben.³

Egy irányelv kimondja, hogy a nemzeti műszaki szabványoknak gyakorlatilag ugyanolyan hatásuk lehet az áruk szabad mozgására, mint a műszaki szabályoknak, ezért a belső piac zavartalan működésének előmozdítása érdekében a lehető legnagyobb mértékű átláthatóságra kell törekedni a műszaki szabványok és szabályok megállapítását célzó nemzeti kezdeményezések terén.⁴ Jelen projekt az átláthatóság e kötelezettségéhez is hozzá kíván járulni.

A magyar **Alkotmány** elvi szinten deklarálja, hogy a Magyar Köztársaság az európai népek szabadságának, jólétének és biztonságának

² COM(2004) 674 végleges

³ Resolution on the report from the Commission to the Council and the European Parliament “Efficiency and Accountability in European standardisation under the New Approach”, OJ C 150 of 28.5.1999

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 98/34/EK irányelve (1998. június 22.) a műszaki szabványok és szabályok terén történő információszolgáltatási eljárás megállapításáról

kiteljesedése érdekében közreműködik az európai egység megteremtésében. E céllal, sőt küldetéssel valósultak meg a rendszerváltást követően az ország európai integrációs törekvései. Az Európai Unióhoz való csatlakozásnak azonban feltételei voltak.

Az 1994. évi I. törvénnyel kihirdetett Európai Megállapodás előírta a Magyar Köztársaság számára a gazdasági együttműködés érdekében a műszaki jogszabályok harmonizációját, valamint a szabványosítás és a minőségtanúsítás területén meglévő különbségek csökkentésének kötelezettségét. A jogharmonizáció folyamatos és láthatólag sikeres, a különbségek jelentős mértékben csökkentek, de még mindig akad tennivaló a műszaki szabályozás deregulációja területén.

A **nemzeti szabványosításról szóló 1995. évi XXVIII. törvény** kifejezetten előírja, hogy *a nemzeti szabványosítással elő kell segíteni a kereskedelem műszaki akadályainak elhárítását*. A törvény kimondja azt is, hogy egyrészt *a nemzeti szabvány alkalmazása önkéntes*, másrészt műszaki tartalmú jogszabály *hivatkozhat* olyan nemzeti szabványra, amelynek alkalmazását úgy kell tekinteni, hogy az adott jogszabály vonatkozó követelményei is teljesülnek. E törvény tehát kötelezővé teszi a deregulációt, s ennek okán válik indokolttá a jogszabályokban kötelezően alkalmazni rendelt szabványok, illetőleg szabványszövegek földerítése.⁵ Ráadásul, mint azt a törvény előírja, az MSZT a nemzeti szabványok megalkotására, valamint jóváhagyására vonatkozó eljárási rendjét az **1998. évi IX. törvénnyel** kihirdetett, a *Kereskedelmi Világszervezetet Létrehozó Marrakesh-i Egyezmény Jó Gyakorlat Kódexére* tekintettel kell hogy szabályozza.

A ma is hatályos **2283/2001. (X. 5.) Korm. határozat** felhívta az érintett minisztereket, hogy 2001. december 31-i határidővel intézkedjenek az általuk jogszabállyal kötelezővé tett szabványok kötelező jellegének *megszüntetéséről*, illetve, hogy miniszteri rendelet kiadásával gondoskodjanak a szükséges szabályozásról, amelyben a nemzeti szabványokra való *hivatkozás csak a közösségi irányelvekben alkalmazott módon* történhet. Ez a mai napig sem történt meg maradéktalanul, ezért szükséges a még hatályos, nem EU-konform miniszteri rendeletek föltérképezése.

A jogharmonizációs célú jogalkotásról szóló **7001/2005. (IK 8.) IM irányelv** a következő útmutatást nyújtja az érintett jogalkotó számára: **209.** „[...] Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a szabványok alkalmazása

⁵ Bár az ilyen jogszabályok módosítása, szükség esetén megsemmisítése már túlmutat jelen projekt lehetőségein és vállalt kötelezettségein, de az elvégzendő szakmai háttér munka jelentős terhet tud levenni a jogalkotó válláról, állami feladatcsökkenést és költségmegtakarítást eredményezve a műszaki jogalkotás területén. Ráadásul a nemzeti szabványosításról szóló törvény **29. § (1)** bekezdése értelmében a nemzeti szabványosítást érintő nemzetközi kötelezettségeken alapuló jogszabályok kidolgozása során az MSZT együttműködik az érintett közigazgatási szervekkel, tehát a jelen projekt megvalósítása során szerzett szakmai információk és tapasztalatok a továbbiakban a műszaki jogalkotás számára is hozzáférhetőek lesznek, elősegítve ezzel is a minőségi jogalkotás mind szélesebb körű megvalósítását.

önkéntes, használatuk nem tehető kötelezővé”; **210.** „[...] Így előfordulhat, hogy a jogalkotó bizonyos olyan műszaki jellegű részletszabályok megállapítása helyett, amelyeket egyébként meglévő szabvány szabályoz, a vonatkozó szabványra hivatkozás technikáját választja. E hivatkozásnak azonban olyannak kell lennie, hogy ne ütközzön a szabványok kötelezővé tételének tilalmába. Így kerülni kell az olyan megfogalmazást, amely valamilyen vizsgálati módszer tekintetében egyértelműen és kizárólagosan a vonatkozó szabványra utalja a részletkérdéseket.”

Ennek ellenére mind a mai napig vannak olyan jogszabályok (miniszteri rendeletek), amelyek szabványok alkalmazását kötelezően rendelik el. Ez okból is indokolt a projekt megvalósítása, ami fölhívja a jogalkotó figyelmét a nem megfelelő minőségű, ezáltal alkotmányossági aggályokat fölvető jogszabályok (miniszteri rendeletek) létezésére.

Végezetül a projekt az Államreform Operatív Program más elemeihez is illeszkedik:

A *Műszaki jogszabályok egyszerűsítése* elnevezésű kiemelt projekt az **Államreform Operatív Program** 2007-2008. évi akciótervének I.1. prioritási tengelyéhez (folyamatok megújítása és szervezetfejlesztés), konkrétan az ÁROP 1.1.2 intézkedés a) pontjához kapcsolódik, és a vállalkozások önszabályozási mozgásterének a bővítésével, ezáltal az adminisztratív terhek csökkentésével járul hozzá a társadalmi esélyegyenlőség javulásához.

Hasonló konstrukció a szintén az ÁROP 1.1.2 intézkedés a) pontjához kapcsolódó *Dereguláció és eljárások egyszerűsítése* című kiemelt projekt, aminek keretében ugyanúgy megtörténik a kijelölt területeken a joganyag szisztematikus áttekintése és az adminisztratív terhek csökkentése. Az egyes ügyek ügyfélbaráttá tétele, közérthető módon való ismertetése szintén a társadalmi esélyegyenlőség javulását segíti elő.

Milyen problémákat kell a projekt keretében kezelni

Az alapvető probléma: a **hazai jogszabályok nem az európai normáknak megfelelő módon hivatkoznak a szabványokra, illetőleg több esetben kötelezővé teszik azokat.**

A nemzeti szabványok kötelezővé tétele Magyarországon ma már törvény által tiltott, mivel idegen a szabványosítás szellemétől és különösen az európai szabványosítástól, a következők miatt:

- Ellenkezik a szabványosítás egyik legfontosabb alapelvével, az önkéntességgel, amely alapelv értelemszerűen megjelenik a nemzeti szabványosításról szóló 1995. évi XXVIII. törvényben és az MSZT működési szabályaiban is.

- A kötelezővé tett szabványok a kereskedelem műszaki akadályát képezik. A külkereskedelemben zavarokat okoz, ha a szabvány az egyik országban kötelezővé van téve, a másik országban nincs, így a piac szereplői számára a gazdasági szabályozók nem egységesek, mivel a hazai és a külső piacokra történő gyártás során a vizsgálati és az értékesítési feltételek különbözőek.
- A kötelezővé tett szabvány akadályozza az áruk és a szolgáltatások szabad mozgását, ami viszont ellenkezik az EU egyik alapszerződésében, a Római Szerződésben lefektetett, ezirányú alapelvvel.
- A kötelező szabvány gátolja a műszaki fejlődést, megmerevíti a szabályozást, akadályozza az olcsóbb, gazdaságosabb technikai megoldások, takarékosabb gyártási, eljárási módok bevezetésére irányuló törekvéseket.

Amennyiben a jogalkotók az MSZT-vel való egyeztetés nélkül - akár megjelölve, akár azt mellőzve - szabványok szövegét építik be jogszabályokba vagy szabványokra, mint kötelező előírásokra hivatkoznak, ezzel a szabványokat a jogszabályok részévé teszik, úgy ebből további problémák adódnak.

- Ha az adott területen a jogszabály hatályba lépését követően új európai szabványok készülnek, azt az MSZT-nek a nemzeti szabványrendszerbe záros határidőn belül be kell vezetni, a jogszabály részévé tett korábbi szabványt pedig vissza kell vonni. Így a magyar jogszabályok ellentétes tartalmúak lesznek a korszerűbb európai szabványokkal, fölvetődik a gyakori jogszabály-változtatás kényszere.
- A jogszabályok és a nemzeti szabványok megalkotása különböző eljárások keretében történik. A szabványok megalkotásában a nemzeti szabványosító műszaki bizottságok tagjaiként valamennyi érdekelt fél részt vesz és az eljárás során a közmegegyezés szabályai érvényesülnek. Ha a szabványokat jogszabályok részévé teszik, nincs mód arra, hogy valamennyi érintett részt vegyen a korszerűsítésben, a döntési mechanizmus egyoldalúvá válik, nem érvényesülnek a nemzeti szabványosítás törvényes alapelvei, úgymint nyilvánosság, konszenzus, stb.
- A szabványok fölhasználása jogszabályokban, jogszabályok mellékleteként indokolatlanul megnöveli a jogi szabályozás terjedelmét, azon túlmenően is, hogy sérti az „új megközelítés” elvét.
- A nemzeti szabványok számos esetben hivatkoznak egyéb szabványokra. Szabványok előírásainak jogszabályba foglalása, szabványok kötelezővé tétele esetében a kötelező és önkéntes normák keverednek, ami mind a jogszabályok, mind a szabványok használatát és nyilvántartását megnehezíti.
- A szabványok szerzői jogi védelem alatt állnak, felhasználásuk engedélyezése a nemzeti szabványügyi szervezet hatáskörébe

tartozik, a nemzetközi és az európai szabványügyi szervezetek felhatalmazása alapján. A szabványok értékesítéséből befolyt bevételek a törvény alapján az MSZT működési forrását képezik. A jogszabályok nem állnak szerzői jogi védelem alatt, a jogszabállyal kötelezővé tett szabványok a hatályos szerzői jogi törvény szerint ugyancsak kiesnek a védelem köréből. Ombudsmani vizsgálat megállapítása szerint a jogszabállyal kötelezővé tett szabványok közérdekű adatként kezelendők, amelyekért külön térítés nem számolható fel. Ez ellentétes a szabványok nemzetközi és európai szerzői jogi védelmével, az MSZT nemzetközi és európai szervezetekben való tagságának kötelezettségeivel és veszélyezteti a magyar szabványosítás működőképességének jogszabályban rögzített anyagi alapjait.

Mik a projekt végrehajtásával összefüggő teendők

A projekt megvalósításának célja: a műszaki tartalmú jogszabályok egyszerűsítése „üzletre hangolva”, azaz a gazdaság szereplői számára olyan világos és átlátható szabályozás kialakítása, amellyel a költségek csökkennek, valamint az önszabályozás szerepe kiszélesedik és egyszerűbbé válik a jogkövető magatartás megvalósítása. A jogalkalmazás segítése érdekében felül kell vizsgálni a jogszabályok és a szabványok kapcsolatát, meg kell tisztítani a jogszabályokat a szabványba illő előírásoktól, érvényesíteni kell az európai elveket és átvenni az ott bevált megoldásokat.

A feladat teljesítéséhez az alábbiak szükségesek:

- a különböző szakterületek szabályanyagának áttekintése, az adott szakterületre vonatkozó jogszabálycsomagok összeállítása;
- az egyes jogszabálycsomagokat alkotó jogszabályok elemzése a következő szempontok szerint:
 - a jogszabályok milyen szabványhivatkozásokat tartalmaznak.
 - Külön elemezni kell a szabványhivatkozásokat, egyrészt abból a szempontból, hogy azok megfelelnek-e az európai elveknek és gyakorlatnak, különösen is az „új megközelítés” elvének; vizsgálendő, hogy a jogszabályi szabványhivatkozások érvényes vagy már visszavont szabványokon alapulnak-e, a hivatkozás óta jelent-e meg a szabványoknak módosítása, új kiadása.
 - A szabványhivatkozások elemzése eredményeképpen az MSZT javaslatot tehet a jogszabály és a szabványhivatkozások összhangjának megteremtésére, a szabványhivatkozások „új megközelítés” elve szerinti átalakítására, a szabványhivatkozások esetleges kiegészítésére, a hivatkozott vagy hivatkozni javasolt szabványok listájának összeállítására.

Jogszabály módosításának vagy új jogszabály elkészítésének szükségessége esetén az MSZT közreműködik a jogszabálytervezet elkészítésében.

- Ha a módosított vagy új jogszabály szerint szükségessé válik, az MSZT javaslatot tesz arra, hogy milyen szabványokra célszerű hivatkozni, milyen legyen a hivatkozás módja, továbbá összeállítja a hivatkozni javasolt szabványok listáját.
 - Az elemzés eredményeként javaslat születhet a jogszabályok hatályon kívül helyezésére, amennyiben az adott területen az önkéntes szabványok is elégségesek a rendező hatás elérésére, illetőleg szóba jöhet új szabványok kidolgozásának indítványozása, akár hazai, akár európai szinten.
- Amennyiben a jogszabályok nem tartalmazzak szabványhivatkozásokat, de tárgyak szerint szabványjellegű követelményeket, előírásokat, műszaki feltételeket foglalnak magukba, az MSZT javaslatot tesz a jogszabály és a szabvány tartalmi szétbontására. Ebben az esetben vizsgálendő, hogy van-e érvényes, európai alapokon nyugvó nemzeti szabvány, amire célszerű lenne hivatkozni, amennyiben nincs, szükséges-e az adott jogszabály vonzáskörében szabványokat kidolgozni. Az MSZT javaslatot tehet a módosított vagy az új jogszabály tervezetének előkészítésére, a hivatkozandó szabványok listájának összeállítására.
 - Valamennyi meglévő vagy létrehozni javasolt jogszabály és szabványkapcsolat esetében külön vizsgálendő a jogszabályok alkalmazását megkönnyítő, segítő magyarázatos kiadványok, segédletek elkészítésének a lehetősége.

A szükséges és lehetséges intézkedések a következő fő területekre koncentrálandók.

- Elemezni kell a műszaki tartalmú hatályos jogszabályokat abból a szempontból, hogy tartalmazzak-e szabványhivatkozásokat, és ha igen, akkor ezek a hivatkozások megfelelnek-e a hazai, illetőleg az európai elvárásoknak, jogszabályi felhatalmazásoknak. Ebbe a csoportba azok az esetek is beleértendőek, amikor a jogszabály konkrétan nem jelöl meg szabványt, de felismerhetően magába foglal szabványelemeket, forrásmegjelölés nélküli szabványidézeteket, pontatlanul idéz hatályos vagy visszavont szabványokat vagy azok részét.
- Az előző pontban említetteken túlmenően is elemezni szükséges a műszaki tartalmú jogszabályokat abból a szempontból, hogy tartalmazzak-e olyan leírásokat, követelményeket, műszaki feltételeket, amelyeknek valójában szabványokban lenne a helyük. Így elemezni kell az európai direktívákat bevezető hazai jogszabályok körén kívül eső, egyéb műszaki tartalmú

jogszabályokat is, hogy nem tartalmazzak-e a direktívákkal és az ezekhez kapcsolódó harmonizált szabványokkal ellentétes vagy azonos tartalmú, párhuzamos előírásokat.

- Mindkét csoport vonatkozásában vizsgálandó az a kérdés, hogy mennyiben lehetséges egységes szerkezetben olyan magyarázó jogértelmezést, jogalkalmazást segítő kiadványokat készíteni, amelyek a jog- és szabványalkalmazók számára jelentősen megkönnyítik az eligazodást a szabályhalmaz útvesztőiben.

A projekt megvalósításának egyes lépései

A projekt megvalósítása 2009 decemberéig szigorúan meghatározott ütemterv szerint történik, szoros együttműködésben a VÁTI Kht-val, mint az Operatív Program közreműködő szervezetével. Jelen idő szerint még csak a kezdeti lépésekről lehet számot adni.

A megvalósításhoz nélkülözhetetlenül szükséges szervezeti és adminisztrációs háttér megteremtése mellett sor került a műszaki tartalommal bíró jogszabályok azonosítására, hatályosságának ellenőrzésére és megfelelő csoportosítására.

Tisztában vagyunk azzal, hogy a támogatás összege nem nyújt fedezetet teljes egészében valamennyi szakterület érintett jogszabályainak az áttekintésére, ennek megfelelően fontossági sorrendet állítottunk fel abban a reményben, hogy jelen projekt folytatásaként sor kerülhet esetleg jelenleg kimaradó szakterületek anyagainak feldolgozására is.

Vizsgálódásainkat az első körben az építőipar (építőanyag-ipar, építmények, épületgépészet) a munkabiztonság (gépek biztonsága, személyek biztonsága, egészségbiztonság), tűzvédelem, környezetvédelem, egészségvédelem, fogyasztóvédelem, a közszolgáltatások minősége, tárolóeszközök, alapanyaggyártás, gyártási eljárás, közlekedés és szállítás témakörökre koncentráltuk.

A szakterületek kiválasztását követően felmértük, hogy az adott szakterületen milyen sorrendben tudunk a változtatás igényével leginkább érintett jogszabályokkal kapcsolatos javaslatokat tenni. Az egyes szakterületeken megvizsgáltuk azt is, hogy a jogszabály alkalmazásához hány és milyen szabványok magyar nyelvű változatainak elkészítésére és közzétételére lesz szükség. A vizsgálat kiterjedt arra is, hogy ki lehet-e bizonyos jogszabályokat szabványokkal váltani, illetőleg a jogszabályok tartalmát lerövidítve bővíteni a szabványhivatkozási lehetőségeket.

Az elemző munka következő lépéseként került, illetőleg kerül sor a megváltoztatásra ítélt jogszabályok részletes elemzésére, illetőleg ezt megelőzően – a jogszabáylelemzések egységes megjelenítése érdekében – az elemzési szempontokra vonatkozó módszertani szabályok kidolgozására. Szándékaink szerint a jogszabáylelemzésnek ki kell

terjednie az adott jogszabály ellentmondásainak feltárása mellett a kapcsolódó jogszabályok vizsgálatára, az átfedések, ellentmondások kiszűrésére és a jogszabály alkalmazását segíteni javasolt szabványok számára és terjedelmére. A jogszabályelemzés kiterjed a vizsgálatba bevont jogszabályok számára, az érintett jogszabály egyéb jogszabályi hivatkozásaira és az elemzés alapján szükséges szabványosítási feladatokra.

A jogszabályelemzést követően sorrendben előttünk álló feladat a jogszabály-módosítások tervezeteinek elkészítése és előzetes szakmai egyeztetése, szövegjavaslatok elkészítése és az érintett szakmai körökkel történő egyeztetése. Ezt követően a tervezetek a jogszabály kiadásáért felelős jogalkotó szervezetekhez kerülnek, akik a kiadás és közzététel végett hivatottak megfelelő döntést hozni.

Az előzőekkel a Magyar Szabványügyi Testület feladata még nem ér véget, ugyanis ekkor következik a jogszabályokhoz kapcsolódó szabványok magyar nyelvű változatai kidolgozásának a megszervezése, a szabványok hozzáférhetővé tétele. A projekt sikeres előrehaladásának eredményeképpen nyílik mód tájékoztatókampányok és kiadványok szervezésére, szakterületenkénti konferenciák rendezésére, amelyek lehetőséget adnak a jogszabályok és a kapcsolódó szabványok felhasználási lehetőségeinek a propagálására a hozzáférési lehetőségek bemutatására.

Az egyes projektelemek egymásra épülnek, a projekt céljának eléréséhez minden elem eredményes befejezése szükséges. Sikeres végrehajtásról csak ez esetben beszélhetünk.

Mivel a jelen pályázat a gazdaság minden, a műszaki tartalmú szabályozásban érintett szereplője és az MSZT élete és jövője szempontjából kiemelkedő jelentőségű, annak előrehaladásáról és a részeredményekről a jövőben is tájékoztatni kívánjuk a közvéleményt, a szakmai folyóiratok olvasóit.

2008. szeptember
